

To Boldly Go Where No Man Has Gone Before...

Vjerojatno nema mnogo onih koji ne znaju odakle mi ideja za naslov ovog uvodnika. Priznajem, veliki sam ljubitelj 'Zvezdanih staza' još otkako sam bio u osnovnoj školi, što znači već više od četiri desetljeća. Zbog toga za mene posebno značenje ima onaj trenutak od 6. travnja ove godine u 17:56 h po univerzalnom vremenu. Bio je to trenutak kada je čovjek otišao najdalje od Zemlje u svojoj povijesti. Četvero članova misije Artemis II, troje Amerikanaca i jedan Kanađanin, time su ušli u povijest, baš kao mnogo desetljeća ranije Gagarin, Tjerješkova, Armstrong, Aldrin i Collins. Naravno, u godinama koje slijede taj će rekord sigurno biti premašen, baš kao i nove granice ljudskih dostignuća.

No, da svaki čovjekov znanstveni i tehnički uspjeh ima dva lica, najbolji su dokaz mnogi koji su na putu osvajanja svemira pali i čija su imena također ostala upisana za vječnost. Jedno takvo naličje ljudskog napretka, ali ovaj put u području energetike, mnogima od nas i dalje je u sjećanju. Bilo je to prije nešto više od 40 godina, točnije 26. travnja 1986. godine u 4:00 h po univerzalnom vremenu, a mjesto radnje bila je Černobilska nuklearna elektrana Vladimira Iljiča Lenjina pokraj gradića Pripjata u tadašnjoj Ukrajinskoj Sovjetskoj Socijalističkoj Republici, na ušću istoimene rijeke u Dnjepar, oko 100 km sjeverno od Kijeva. Pri ispitivanju hlađenja reaktora u uvjetima incidenta ili prekida vanjskog napajanja elektrane došlo je do nevjerojatnog niza krivih poteza s katastrofalnim posljedicama (a ti su se krivi potezi opet nadovezali na niz pogrešaka, improvizacija, nemara i zanemarivanja osnovnih pravila struke i sigurnosti još otkako je taj projekt započeo dva desetljeća ranije, a koji je ponajviše proizlazio iz nesređenosti sovjetskog društva). U svega nekoliko trenutaka srušio se životni san Viktora Petroviča Brjuhanova, energetičara, voditelja projekta i ravnatelja elektrane, tridesetak ljudi je poginulo odmah, a ukupan broj ljudskih žrtava katastrofe od tada

do danas procjenjuje se na 4000 - 16 000. Svega nekoliko godina kasnije država, politički sustav i režim koji su čudovište stvorili otišli su u ropotarnicu povijesti, čemu je vrlo vjerojatno dijelom doprinijela i sama katastrofa. Posljedice svega toga trpimo i danas, a područje neposredno oko elektrane neće moći biti prikladno za trajno ljudsko naseljavanje još barem 25 000 godina (iako ga se do izbijanja rata u Ukrajini moglo manje ili više legalno turistički posjećivati).

Kažu da se na greškama uči i da svako zlo bude za neko dobro. Baš kao što je i u današnji svemirski program utkano iskustvo iz brojnih nesreća, tako je i današnja energetika nije samo rezultat tehničkih i znanstvenih unaprjeđenja i dostignuća, novih rješenja i inovacija, već i brojnih pogrešaka, incidenata i nesreća. Uostalom, valja se prisjetiti Otoka tri milje ili Fukushime u nuklearnoj energetici ili pak brane Vaiont u hidroenergetici ili tisuća mrtvih u Londonu početkom pedesetih godina prošlog stoljeća kao posljedice izgaranja ugljena u termoelektranama-toplanama u samom središtu grada.

Svako lice ima svoje naličje i da bi se jednom došlo na vrh, mora se naučiti kako je to kada padneš. Upravo zato prema bilo kojem projektu u znanosti, tehnici, energetici, prometu, računarstvu i telekomunikacijama i sl. treba biti pozitivan, a ne odbacivati ga odmah samo zato što 'možda još nije vrijeme' ili 'ima drugih prioriteta' ili 'to nama ne treba'. Čak i ako projekt ne uspije ili ako završi neslavno, nesretno pa i kao katastrofa, tako stečeno iskustvo je neprocjenjivo (iako možda ne na lokalnoj razini, ali svakako na razini cijelog čovječanstva). Samo tako možemo ići naprijed, učeći između ostaloga i na pogreškama. Stara izreka kaže da se do cilja može stići samo i jedino ako se jednom krene. Budućnost pripada onima koji su na nju pripremljeni.

Vaš Boris Labudović